

Pyhärannan
Seurakunta

Lausunto

1 (14)

28.8.2025

KV 28.8.2025 § 31

Kirkkovaltuusto

Viite:

Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulin lausuntopyyntö 11.6.2025, DTUR/210/00.01.00/2023

Asia:

Seurakuntajaon muuttamisen valmistelu Nousiaisten rovastikunnan seurakunnissa /
Aloite Pyhärannan seurakunnan liittämiseksi Uudenkaupungin seurakuntaan 1.1.2026 alkaen

Turun arkkihiippakunnan tuomiokapituli on 11.6.2025 pyytänyt Pyhärannan ja Uudenkaupungin seurakuntien kirkkovaltuustoja toimittamaan tuomiokapituliin lausunnot yllä mainitusta aloitteesta ja myöhemmin toimitettavista seurakuntalaisten kannanotoista 28.8.2025 mennessä.

Pyhärannan seurakunnan kirkkovaltuusto lausuu seuraavan.

Sisällysluettelo:

Sivu:

1. Aloite ja seurakuntalaisten kannanotot	2
1.1 Tuomiokapitulin aloite	2
1.2 Seurakuntalaisten kannanotot	3
2. Kirkkovaltuuston huomiot aloitteesta ja mahdollisista liitossuunnista	4
2.1 Pyhärannan seurakunnan perustiedot	4
2.2 Kriisiytyvän seurakunnan mittarit	5
2.2.1 Talouden mittarit	5
2.2.2 Toiminnan ja hallinnon mittarit	6
2.3 Esiselvitys syksyllä 2023	8
2.4 Seurakuntaliitoksen toteuttamisvaihtoehdot	9
2.4.1 Liitossuuntana Uusikaupunki	9
2.4.2 Liitossuuntana Rauma	10
2.4.3 Kuntajaon kehittämisperiaatteet	11
3. Kirkkovaltuuston huomiot seurakuntalaisten kannanotoista	12
4. Liitosaikataulu	13
5. Yhteenveto	13
Liitteet	14

1. Aloite ja seurakuntalaisten kannanotot

1.1 Tuomiokapitulin aloite

Turun arkkihiippakunnan tuomiokapituli on 11.6.2025 päätöksellään § 157 (diaarinumero DTUR/210/00.01.00/2023) tehnyt Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitukselle kirkkolain 2 luvun 14 §:n mukaisen aloitteen Pyhärannan ja Uudenkaupungin seurakuntien seurakuntajaon muuttamisesta. Tuomiokapituli esittää aloitteenaan, että Pyhärannan seurakunta lakkaa sen liittyessä Uudenkaupungin seurakuntaan 1.1.2026 lukien niin, että seurakunnan alueena on Pyhärannan kunnan ja Uudenkaupungin kaupungin alue. Laajenevan seurakunnan nimenä on Uudenkaupungin seurakunta.

Päätöksellään tuomiokapituli velvoitti Pyhärannan ja Uudenkaupungin seurakuntien kirkkoneuvostot viimeistään 13.6.2025 ilmoittamaan aloitteesta julkisella kuulutuksella kirkkolain 3 luvun 14 §:n 2 momentin mukaisesti sekä aloitteesta kuuluttaessaan ilmoittamaan kirkkolain 2 luvun 13 §:n 3 momentin mukaisesti, että seurakuntien jäsenillä on mahdollisuus jättää aloitteesta kannanotto tuomiokapitulille 14 päivän kuluessa aloitetta koskevan kuulutuksen julkaisemisesta.

Tuomiokapituli katsoo aloitteessaan, että kirkkolain 2 luvun 13 §:ssä säädetyt seurakuntajaon muuttamisen edellytykset täyttyvät Pyhärannan seurakunnan osalta. Koska Pyhärannan seurakunta tuomiokapitulin tukitoimenpiteistä huolimatta ei ole itse löytänyt yhteistyö- tai liitosjärjestelyjä, on tuomiokapitulin valvontavelvollisuutensa nojalla tehtävä aloite seurakuntaliitoksesta seurakunnan toimintakyvyn ja henkilöstön työsuojelutilanteen turvaamiseksi.

Tuomiokapitulin mukaan kirkkohallituksen 19.3.2024 vahvistamat (yleiskirje 16/24) kriisiytyvän seurakunnan kriteerit täyttyvät Pyhärannan seurakunnan talouden osalta useissa kohdissa sekä hallinnon ja toiminnan osalta käytännössä hyvin monessa kohdassa.

Talouden mittareiden osalta Pyhärannan seurakunnan tulos on edeltävän kuuden tilikauden aikana ilman kertaluonteisia eräiä ollut negatiivinen kolme kertaa. Seurakunnan hallintoon ei ole osoitettu tarpeeksi resursseja, jotta hallintoa pystyttäisiin hoitamaan asianmukaisesti lakien ja säännösten mukaan. Kirkkoherra on käytännössä ollut myös taloudesta vastaava viranhaltija vuodesta 2022 alkaen. Seurakunnassa keväällä 2025 järjestetyn ylimääräisen hallinnon ja talouden tarkastuksen tarkastusajankohtana vt. kirkkoherra toimi oman virkansa ohella muun muassa Kirkkopalvelujen (tuomiokapituli tarkoittanee tosiasiaassa Kirkon palvelukeskusta) yhteyshenkilönä. Järjestely ei kirkkoheran hengellisen tehtävän vuoksi ole asianmukainen. Taloushallinnon järjestäminen on seurakunnassa epätydyttävässä tilassa, eikä seurakunnan talous ole kestävällä tasolla huolehtimaan seurakunnan toimintaan ja hallintoon liittyvistä välttämättömistä henkilöstökuluista. Mikäli seurakunta palkkaisi talouspäällikön ja kanttorin, henkilöstökulut kasvaisivat kokonaisuudessaan reilusti yli 100 000 euroa vuodessa, mistä seuraisi jo ensi vuodelle noin 75 000 euron alijäämä.

Kriisiytyvän seurakunnan kriteerit täyttyvät Pyhärannan seurakunnan hallinnon ja toiminnan osalta ainakin seuraavilta osin: 1) puutteet hautatoimen hoidossa, 2) hautausmaakaavat ja hautausmaakartat eivät ole ajantasaiset, 3) hautarekisterissä on puutteita esimerkiksi hautojen hallinta-ajoissa, 4) kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kirkon peruskorjaukseen ei ole taloudellisia eikä henkilöstöresursseja, 5) vakavat ristiriidat luottamushenkilöiden ja/tai viranhaltijoiden kesken, 6) eräiden luottamushenkilöiden toistuvat pyrkimykset puuttua seurakunnan operatiiviseen johtamiseen, 7) vakavat ongelmat toimielinten toiminnassa, 8) hallintomenettelyn puutteellisuudet, 9) lähetystyö on hyvin

vähäistä, 10) nuorisotyötä ei ole tai se on hyvin vähäistä, 11) kanttoria ei ole eikä siten musiikkielämää, ja 12) henkilöstön työhyvinvoinnissa on toistuvia ongelmia, joita ei ole saatu korjattua.

Henkilöstön epätyytyttävä työsuojelutilanne velvoittaa tuomiokapitulia ryhtymään toimiin. Tuomiokapitulin on niin ikään valvottava, että seurakunnat huolehtivat ja pystyvät huolehtimaan kulttuurihistoriallisesti merkittävästä rakennuskannastaan.

Pyhärannan seurakunnalla on ollut useampi vuosi aikaa selvittää liitosvaihtoehtoja kaikkien naapuriseurakuntien kanssa. Seurakunnan pohjoispuolella kulkee maakunta ja hyvinvointialueraja. Kun pohditaan rakenneratkaisua, vaihtoehtoina ovat Pyhärannan seurakunnan liittäminen joko Uudenkaupungin seurakuntaan tai Laitilan seurakuntaan. Verrattaessa Laitilan ja Uudenkaupungin seurakuntien mahdollisuuksia ottaa vastaan Pyhärannan seurakunta, Uudenkaupungin seurakunta on parempi vaihtoehto, koska sen taloudellinen ja toiminnallinen kantokyky on merkittävästi vahvempi kuin Laitilan seurakunnan. Siten tuomiokapituli päätyy esittämään Pyhärannan seurakunnan liittämistä Uudenkaupungin seurakuntaa 1.1.2026 lukien.

1.2 Seurakuntalaisten kannanotot

Tuomiokapituliin on saapunut määräajan päättymiseen mennessä seuraavat kahdeksan seurakuntalaisten kannanottoa:

Pyhärannan seurakunnan kirkkoneuvoston varapuheenjohtaja *Helka Huttela* kiinnittää kannanotossaan huomiota siihen, ettei tuomiokapituli ole toimittanut aloitteen liitteitä lausunnonlehtien seurakuntiin. Huttela kiistää pyrkineensä hoitamaan luottamushenkilönä seurakunnan operatiivista toimintaa. Seurakunnan toimitilat eivät ole peruskorjauksen tarpeessa toisin kuin aloitteessa esitetään. Huttela toivoo, ettei pakkoliitosta tulisi.

Lasse Laivo Pyhärannan seurakunnasta ei hyväksy pakkoliitosta vaan kannattaa itsenäistä Pyhärantaa.

Uudenkaupungin seurakunnan kirkkovaltuuston varapuheenjohtaja *Olli Laivo* katsoo, että tuomiokapitulin aloite on hylättävä. Tuomiokapitulin menettely on demokraattisen päätöksenteon periaatteiden vastaista ja Uudenkaupungin seurakuntaa perusteettomasti kritisoitu piispan ja tuomiokapitulin taholta. Laivo olisi valmis harkitsemaan vastustavaa kantaansa uudelleen, mikäli Pyhärannan seurakunta tekisi yksimielisen aloitteen liittymisestä Uudenkaupungin seurakuntaan. Laivon mukaan pyhärantalaiset toivovat suunnan olevan kuitenkin Laitila tai Rauma. Lisäksi aloitteessa mainittu liitosajankohta 1.1.2026 on Laivon mielestä aivan mahdoton.

Sauli Luttinen Pyhärannan seurakunnasta kiinnittää huomiota siihen, ettei Pyhärannan seurakunnan verkkosivustolla ole kuulutuksen yhteydessä julkaistu aloitteeseen kuuluvia liitteitä, vaikka aloite vaikuttaa seurakunnan toimintaan ja omaisuuteen. Menettelyvirheellä voi olla oikeudellisia vaikutuksia. Luttinen kritisoi Pyhärannan seurakunnan vt. kirkkoherraa yleisemminkin. Luttisen mukaan talouden ja hallinnon ongelmat ovat kiistattomia, mutta edelleen tulisi ensisijaisesti etsiä ratkaisuja, jotka turvaavat Pyhärannan seurakunnan säilymisen itsenäisenä.

Kalannin kappeliseurakunnan kappelineuvoston varapuheenjohtaja *Jari Nevavuori* katsoo, ettei tuomiokapituli ole päätöksenteossaan ottanut seurakuntien luottamushenkilöiden mielipiteitä pienelläkään tavalla huomioon. Uudenkaupungin seurakunta ei halua pakkoavoliittoa Pyhärannan kanssa. Nevavuoren mukaan Pyhärannan seurakunnan luonnollinen liitossuunta olisi Laitilan seurakunta,

johon pyhärantalaiset olisivat jo ilmaisseet halukkuutensa liittyä. Nevavuori ilmoittaa Uudenkaupungin seurakunnan kannattavan liitosneuvotteluja Vehmaan seurakunnan kanssa.

Tuula Kaarina Salonen Pyhärannan seurakunnasta vastustaa pakkoliitosta Uudenkaupungin seurakunnan kanssa.

Uudenkaupungin seurakunnan kirkkovaltuuston jäsen ja Kalannin kappeliseurakunnan kappelineuvoston puheenjohtaja *Jouni Tuominen* ei hyväksy tuomiokapitulin aloitetta Pyhärannan pakkoliittämisestä Uudenkaupungin seurakuntaan. Tuomisen mielestä Pyhärannan seurakunnalle tulee antaa mahdollisuus itse tehdä ehdotus tulevaisuutensa ratkaisemiseksi.

Uudenkaupungin seurakunnan kirkkoneuvoston varapuheenjohtaja *Lasse Virtanen* toteaa kannanotossaan olevansa hämmästynyt aloitteesta, koska tuomiokapituli on päättänyt asiasta Pyhärannan ja Laitilan seurakuntien yhteistyöneuvottelujen ollessa vielä kesken. Lisäksi Virtanen korostaa, että seurakuntaliitoksia suunniteltaessa tulee ottaa huomioon mahdolliset kuntaliitokset. Tämän vuoksi on viisainta kuulla Pyhärannan seurakunnan päättäjien omaa mielipidettä asiassa.

2. Kirkkovaltuuston huomiot aloitteesta ja mahdollisista liitossuunnista

2.1 Pyhärannan seurakunnan perustiedot

Tuomiokapitulin mukaan Pyhärannan seurakunta olisi alun perin itsenäistynyt Pyhämaan seurakunnasta omaksi seurakunnakseen Rohdainen-nimellä vuonna 1782.

Tosiasiasa Laitilan seurakunnasta itsenäistynyt Pyhärannan seurakunta on perustettu kuninkaallisen majesteetin päätöksellä 14.5.1639 Pyhämaa-nimellä. Rohdaisten kirkosta tuli Pyhämaan seurakunnan pääkirkko vuonna 1782. Tuomiokapituli on nähtävästi sekoittanut tämän päätöksen seurakunnan perustamista koskevaan päätökseen.

Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulin päätöksellä 2.12.1863 liitettiin Kalannin seurakuntaan kuuluneita kyliä Pyhämaan seurakuntaan. Laajentuneen seurakunnan eteläinen ja läntinen osa suuntautuivat Kalantiin ja edelleen Uuteenkaupunkiin. Seurakunnan pohjoinen ja itäinen osa puolestaan suuntautuivat Raumalle ja Laitilaan. Ristikkäisten intressien seurauksena lisääntyneet ristiriidat johtivat toiveeseen seurakunnan jakamisesta.

Pyhämaan seurakunta jaettiin keisarillisen senaatin päätöksellä 7.2.1908, jonka jälkeen seurakunta sai uuden nimen Pyhäranta. Vanhan Pyhämaan eteläisistä ja läntisistä osista muodostetun uuden seurakunnan ja kunnan nimeksi tuli Pyhämaa. Nimestään huolimatta Pyhärannan seurakunta on vuonna 1639 perustetun Pyhämaan seurakunnan oikeudellinen jatkaja, joka muun muassa hallinnoi seurakuntajakoa edeltäneen seurakunnan kirkonarkistoa ja kirkonkirjoja.

Maantieteellisesti Pyhärannan seurakunta käsittää Pyhärannan kunnan muodostaman alueen. Valtionhallinnon aluejaossa Pyhärannan kunta sijoittuu Rauman työssäkäyntialueeseen, Vakka-Suomen seutukuntaan sekä Varsinais-Suomen maakuntaan ja vaalipiiriin. Seutukuntajakoa noudattaen Pyhäranta kuuluu Varsinais-Suomen hyvinvointialueeseen.

Kielellisesti Pyhärannan alueella puhuttava suomen kielen murre kuuluu lounaismurteiden pohjoisryhmän Rauman alaryhmään.

2.2 Kriisiytyvän seurakunnan mittarit

2.2.1 Talouden mittarit

Aloitteen mukaan kriisiytyvän seurakunnan talouden mittarit täytyisivät Pyhärannan seurakunnan talouden osalta useilta kohdin. Tuomiokapituli ei kuitenkaan mainitse mitkä talouden mittarit tarkalleen ottaen täytyisivät. Kirkkohallituksen 19.3.2024 päättämien talouden mittarien tarkempi kuvaus on kriisiytyvän seurakunnan mittarit -asiakirjan liitteenä.

Pyhärannan seurakunta on tilinpäätöksiään laatiessaan noudattanut kirkkohallituksen ohjeita. Kirkkovaltuusto on tarkastellut seurakunnan toimintaa ja taloutta kriisiytyvän seurakunnan mittarien valossa alkaen vuoden 2021 tilinpäätöksestä. Tilikaudesta 2023 alkaen ei yksikään talouden mittareista ole toteutunut. Vuoteen 2023 saakka talouden ensimmäisen mittarin määritelmä kirkkohallituksen ohjeissa oli ”tilikauden tulos ilman kertaluonteisia eriä on negatiivinen kolmena peräkkäisenä vuotena taikka viimeisen tilikauden tulos on negatiivinen ilman kertaluonteisia eriä ja kirkollisveroprosentti on 2,0 tai korkeampi”. Vuodesta 2024 alkaen tarkastelujaksona on kaksi peräkkäistä vuotta.

Kirkkovaltuusto on 5.6.2025 hyväksynyt Pyhärannan seurakunnan tilinpäätöksen 2024 päätyen arviossaan siihen, ettei mikään talouden mittari täyty. Myöskään tilintarkastaja ei ole ehdottanut muunlaista kirjausta.

Perustellessaan väitettään talouden mittareiden täyttymisestä vetoaa tuomiokapituli erityisesti siihen, että Pyhärannan seurakunnan tulos olisi edellisen kuuden tilikauden aikana ollut ilman kertaluonteisia eriä kolme kertaa negatiivinen. Tulokseltaan negatiivisia tilikausia olisivat olleet 2019 (-33.895 EUR), 2021 (-79.800 EUR) ja 2022 (-977 EUR). Jostakin syystä tuomiokapituli jättää mainitsematta vuoden 2020 tuloksen, joka ilman kertaluonteisia eriä oli 1185,82 euroa ylijäämäinen. Kaksi viimeistä tilikautta ovat olleet positiivisia.

Tuomiokapituli toteaa 27.2.2024 tekemässään aiemmassa aloitteessa Kustavin, Pyhärannan, Taivassalon ja Vehmaan seurakuntien liittämiseksi Uudenkaupungin seurakuntaan 1.1.2025 lukien seuraavaa: ”Pyhärannan seurakunta ei tällä hetkellä täytä kriisiytyvän seurakunnan mittareita talouden osalta.” Lisäksi kyseisen aloitteen esittelytekstissä mainitaan Pyhärannan seurakunnan erittäin hyvä maksuvalmius. Pyhärannan seurakunnan tilinpäätöksen 2024 valossa seurakunnan taloudellinen tilanne ei ole huonontunut alkuvuoden 2024 tilanteeseen verrattuna. Viimeksi päättyneen tilikauden ja kahden sitä edeltäneen tilikauden tilinpäätöstiedot muodostavat olennaisimman perustan seurakunnan taloudellista tilaa koskevalle analyysille ja sen johdosta tehtäville päätöksille. Pyhärannan seurakunnan taloudessa ei ole tapahtunut helmikuun 2024 jälkeen sellaisia muutoksia, jotka antaisivat tuomiokapitulille aihetta arvioida seurakunnan taloudellista tilannetta aikaisemmasta poikkeavalla tavalla.

Aloitteesta syntyy vaikutelma, että tuomiokapituli ei ole perehtynyt Pyhärannan seurakunnan vuosien 2019–2024 tilinpäätöksiin (LIITTEET 1-6). Tuomiokapitulien esittämät taloustiedot perustuvat pääosin 25.2.2025 laadittuun Kustavin, Pyhärannan, Taivassalon, Vehmaan ja Uudenkaupungin seurakuntien rakennemuutosta koordinoivan ohjausryhmän talousyhteenvetoon. Pyhärannan osuuden talousyhteenvetoon ovat koonneet vt. kirkkoherra ja ohjausryhmässä seurakuntaa edustanut kasvatustyöntekijä Kirkon palvelukeskuksen avustuksella. Yhteenveto esittää sinänsä luotettavaa tietoa Pyhärannan taloudellisesta tilanteesta.

Talousyhteenveto laadittiin tukemaan ohjausryhmän työskentelyä, eikä sitä tarkoitettu välineeksi, jolla seurakuntien taloutta voisi arvioida tarkemmin kriisiytyvän seurakunnan mittareiden valossa. Siinä mielessä se ei korvaa yksityiskohtaisia talousraportteja ja tilinpäätöstietoja eikä talouden ammattilaisen niihin perustuvaa tarkempaa analyysiä.

Henkilöstöresurssien osalta tuomiokapituli mainitsee: ”Seurakunnassa työskentelee vain viisi henkilöä, eikä lisärekrytointeihin ole varaa. Nykyinen henkilöstö ei kykene saattamaan seurakunnan hallintoa ja toimintaa asianmukaiselle tolalle.”

Todellisuudessa Pyhärannan seurakunnassa työskentelee tällä hetkellä kahdeksan henkilöä, mikäli kausi- ja kesätyöntekijöitä ei huomioida. Seurakunnassa työskenteli edellisen tilikauden päättyessä 31.12.2024 niin ikään kahdeksan henkilöä.

Aloitteessaan tuomiokapituli esittää, ettei Pyhärannan seurakunnalla ole taloudellisia mahdollisuuksia toteuttaa kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kirkon peruskorjausta eikä seurakuntakodin välttämätöntä remonttia.

Pyhärannan luottamuselimet huolehtivat johdonmukaisesti kiinteistöjen välttämättömistä korjauksista ja huonokuntoisten kohteiden myynnistä kiinteistöstrategiansa (LIITE 7) mukaisesti. Pyhärannassa on osaamista ja kykyä toteuttaa rakennushankkeita: Kirkkoneuvosto on 23.4.2025 hyväksynyt Pyhärannan kirkon ja seurakuntakodin hankesuunnitelmat (LIITTEET 8-9). Kirkon hankesuunnitelman mukaan kyse ei ole – toisin kuin tuomiokapituli esittää – peruskorjauksesta, vaan rakennuksessa korjausta vaativien kohteiden kunnostamisesta taloudellisesti kestävällä ja kirkon arvoa kunnioittavalla tavalla.

Kirkkohallituksen täysistunto on 16.4.2024 päätöksellään § 47 myöntänyt Pyhärannan seurakunnalle 20 000 euroa avustusta kirkon talotekniikan ja ikkunankorjauksen suunnitteluun. Kirkkoneuvosto on arvioinut, että seurakunnan investointeihin käytettävissä olevat varat mahdollistavat sekä kirkossa että seurakuntakodissa välttämättömien korjaustöiden toteuttamisen lähivuosina. Kiinteistöstrategian mukaisesti seurakunta on lisäksi luopumassa Rihtniemessä sijaitsevasta leirikeskuksesta sen huonon kunnan vuoksi.

Turun piispan määräämän ylimääräisen hallinnon ja talouden tarkastuksen loppuraportissa mainitaan kiinteistöjen ja toimitilojen osalta: ”Eryteisesti kirkon peruskorjaustarve sekä esteettömyyteen liittyvät muutokset tulisi selvittää perusteellisesti, asiantuntija-apua käyttäen. Selvityksien jälkeen tulee laatia huolella suunnitelmat sekä kokonaiskustannusarviot.” Tarkastajille oli kuitenkin hyvissä ajoin luovutettu hankkeiden kohteena olevien rakennusten tuoreet kuntoarvioraportit sekä hankesuunnitelmat. On hämmäntävää, ettei tuomiokapituli nähtävästi ole perehtynyt Pyhärannan seurakunnan päätöksiin ja selvityksiin koskien seurakunnan omistuksessa olevien rakennusten ylläpitoa ja korjaamista.

2.2.2 Toiminnan ja hallinnon mittarit

Pyhärannan seurakunta arvioi 30.3.2025 valmistuneessa ja kirkkovaltuuston 5.6.2025 hyväksymässä tilinpäätöksessä 2024 kaikkien kriisiytyvän seurakunnan toiminnan ja hallinnon mittareiden täyttyneen tilikaudella 2024. Päätös on seurausta seurakunnan luottamushenkilöyhteisön ja henkilöstön aloittamasta itsearviointiprosessista, joka sai alkusysäyksensä Turun piispan määräyksestä 30.1.2025 koskien ylimääräisen hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä Pyhärannan

seurakunnassa. Kirkkovaltuuston hyväksymään tilinpäätökseen 2024 sisältyy muun muassa seuraavat arviot ja toimenpiteet:

Ensimmäisen mittarin ”seurakunnan hallinto ja viranomaistoiminta” osalta kirkkovaltuusto arvioi: ”Toimielinten toimivuudessa ja hallintomenettelyssä on ilmeisiä puutteita”. Toimenpiteeksi tilanteen korjaamiseksi kirkkovaltuusto toteaa: ”Seurakunta ryhtyy konkreettisiin toimiin hallintomenettelyn kohentamiseksi.” Toisen mittarin ”seurakunnan toimintaorganisaatio” osalta kirkkovaltuusto esittää arvionaan seurakunnan toimintakulttuurin olevan lokeroitunutta ja eristäytyneitä sekä osin uusiutumiskyvyttöjä. Kirkkovaltuusto ilmoittaa pyrkivänsä seurakunnan toimintakulttuurin uudistamiseen. Kolmas mittari käsittelee johtamista seurakunnassa. Sen osalta kirkkovaltuusto toteaa: ”Seurakunta ei ole hyväksynyt kaikkia johtamista tukevia strategisia linjauksia (mm. uuden kirkkolainsäädännön mukainen taloussääntö sekä koulutussuunnitelma puuttuvat)”. Neljäs mittari koskee henkilöstön määrää. Mittarin edellyttämien toimenpiteiden osalta kirkkovaltuusto kiinnittää huomionsa seurakunnan kanttorin virkaan, joka pitkään on ollut täyttämättä.

Myös ylimääräisen hallinnon ja talouden tarkastuksen loppuraportissa mainitaan selkeitä puutteita seurakunnan toiminnassa, joiden olemassaoloa kirkkovaltuusto ei kiistä. Kirkkovaltuusto päinvastoin toteaa, että ylimääräinen hallinnon ja talouden tarkastus loppuraportteineen on toiminut kirkkoneuvostolle hyödyllisenä apuneuvona kirkkoneuvoston päätäessä niistä toimenpiteistä, joilla se haluaa vastata itsearviointiprosessin ja ylimääräisen hallinnon ja talouden tarkastuksen kuluessa havaittuihin selkeisiin puutteisiin. Vapaaehtoistyö on seurakunnassa aktiivista. Kirkkovaltuusto nostaa tässä yhteydessä esiin seurakunnassa hyvin vireän lähetystyön vapaaehtoistoiminnan. Tuomiokapitulin tarkemmin perustelemattoman väitteen mukaan Pyhärannasta tällä hetkellä kuitenkin puuttuisi lähetystyön työala. Tuomiokapitulin mukaan Pyhärannan seurakunnassa ei tällä hetkellä olisi myöskään nuorisotyön työalaa. Tosiasiassa seurakunnan pitkäaikainen kasvatustyöntekijä tekee myös nuorisotyötä. Seurakunnassa järjestetään sekä rippikouluja että isostoimintaa. Tämän lisäksi yhteistyö partiolippukunnan kanssa on vakiintunutta ja vilkasta.

Seurakunnan taloustoimiston akuutin ja liian kauan jatkuneen henkilöstöresurssivajauksen korjaamiseksi Pyhärannan seurakunta palkkasi controllerin kokoaikaiseen ja määräaikaiseen työsuhteeseen alkaen 16.6.2025 (LIITE 10). Uudella työntekijällä on kauppatieteiden maisterin koulutus ja hänen aikaisempi työhistoriansa painottuu kirjanpitoon. Kirkkovaltuusto lisäksi täydensi seurakunnan hallintosääntöä taloushallinnon vastuiden selkiennyttämiseksi (LIITE 11).

Suorituslisäjärjestelmän mukaisten lisien toimeenpanoon on liittynyt epäselvyyksiä, joiden selvittäminen on paraikaa käynnissä Kirkon virka- ja työehtosopimuksen ja evankelis-luterilaisen kirkon pääsopimuksen edellyttämällä tavalla. Seurakuntaan on nimetty palkka-asiamies ongelmien välttämiseksi vastaisuudessa.

Jumalanpalveluselämän ja musiikkitoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi Pyhärannan seurakunta otti 1.7.2025 lukien vt. kanttorin osa-aikaiseen ja määräaikaiseen virkasuhteeseen seurakuntaa pitkään palvelleen, samasta virasta vuonna 2022 eläköityneen henkilön (LIITE 12).

Lapsi- ja nuorisotyön työntekijävajeen sekä päiväkerhojen turvallisuusvaatimusten täyttämiseksi Pyhärannan seurakunta otti seurakunnassa kaudella 2024–2025 oppisopimustyöntekijänä toimineen henkilön lastenohjaajan osa-aikaiseen ja määräaikaiseen työsuhteeseen 18.8.2025 lukien (LIITE 13).

Seurakunnan diakonissa irtisanoutui virkasuhteestaan 1.1.2026 lukien. Työalan jatkuvuuden turvaamiseksi Pyhärannassa kirkkoneuvosto päätti julistaa Pyhärannan seurakunnan diakonian viranhaltijan vakinaisen ja kokoaikaisen virkasuhteen avoimesti haettavaksi 4.9.2025 päättyvällä hakuajalla.

Edellä mainituilla toimenpiteillä kirkkoneuvosto ja kirkkovaltuusto tekivät tärkeitä päätöksiä seurakunnan henkilöstön työskentelyolosuhteiden kohentamiseksi. Kanttorin ja diakonian viranhaltijan virkojen hoidon järjestämistä koskevat päätökset varmistavat sen, että Pyhärannan seurakunta noudattaa kirkkojärjestyksen säännöstä kanttorin ja diakonian viran järjestämisestä seurakunnassa.

Hautatoimessa havaittujen epäkohtien poistamiseksi Pyhärannan seurakunta on ryhtynyt toimiin hautatoimen tietokantojen ja kartta-aineiston digitalisoimiseksi. Rauman seurakunnan ylipuutarhurlilta on pyydetty ehdotelmaa tarkemmasta suunnitelmasta, joka sisältää yhden työntekijän palkkaamisen kokoaikaisena noin kuuden kuukaudeksi ajaksi mainittujen toimien suorittamiseksi.

Kirkkoneuvosto ja kirkkovaltuusto ovat selvillä siitä, että henkilöstön lisääminen saattaa johtaa seurakunnan alijäämäiseen tulokseen kuluvalle ja sitä seuraavalla tilikaudella.

Tuomiokapitulin aloitteessaan esittämä arvio kriisiytyvän seurakunnan toiminnan ja hallinnon mittareiden täyttymisestä ei vastaa seurakunnan tämänhetkistä tilannetta. Pyhärannassa kaikki mittarit eivät kuitenkaan täyty ja siltä osin kuin puutteita on havaittu, on tarvittaviin korjausliikkeisiin jo ryhdytty ja niiden vaikutukset ovat selvästi nähtävissä.

2.3 Esiselvitys syksyllä 2023

Tuomiokapitulin toimeksiannosta laadittu ”esiselvitys Kustavin, Pyhärannan, Taivassalon ja Vehmaan seurakuntien seurakuntarakenteiden kehittämisestä” on jätetty 18.11.2023. Selvityksen Pyhärannan seurakuntaa koskeva osuus on laajuudeltaan yksitoista virkettä.

Esiselvityksen pohjana on käytetty lokakuun 2023 tilannetta ja siinä mainitaan erikseen seurakunnan hallintoon ja viranomaistoimintaan vaikuttavana seikkana pysyvän viranhaltijajohdon puuttuminen. Tuomiokapituli ei ole myöntänyt Pyhärannan seurakunnalle lupaa täyttää kirkkoherran virka.

Kirkkohallituksen 19.3.2024 hyväksymässä Kriisiytyvän seurakunnan mittarit -ohjeessa annetaan tarkempia ohjeita koskien seurakuntajaon muuttamisen valmistelua ja siihen liittyvää selvitystä:

Kirkkohallituksen ohjeessa mainitaan:

”Selvityksen tehtävänä on tuottaa tietoa muutosprosessiin ja rakennemuutoksen muodon arvioinnin tueksi. Tarvittavan selvityksen sisältö ja laajuus arvioidaan tapauskohtaisesti. Tuomiokapitulin määrätessä selvittäjän se samalla määrittelee tehtävän sisällön, tavoitteet ja laajuuden.

[...]

Selvitykseen on hyvä sisällyttää ensilinjauksia myös toiminnan ja hallinnon toteuttamisen suunnittelusta ja toteuttamisesta uudessa tilanteessa. Esimerkiksi seurakuntajaon muutostilanteissa olisi pohdittava, miten seurakunnan tehtävät kuten jumalanpalvelukset, kirkolliset toimitukset, hautaus toimi, kasvatustyö, diakonia jne. toteutetaan uudella tai laajenevalla alueella ja mitkä seurakuntien kiinteistöt palvelevat jatkossakin seurakunnan tehtävän toteuttamista. Samoin olisi linjattava, miten uuden tai laajenevan alueen hallinto on tarkoitus järjestää, mitä toimielimiä tarvitaan ja miten ne

muodostetaan sekä onko tarkoituksenmukaista säilyttää alueellista hallintoa kappeliseurakunnan tai seurakuntapiirin toimesta.”

Tuomiokapitulin toimeksiannosta laadittuun esiselvitykseen ei sisälly minkäänlaisia suosituksia laajentuvan seurakunnan toiminnan toteuttamiseksi uudessa tilanteessa. Esiselvityksessä ei niin ikään arvioida seurakuntaliitoksen vaikutuksia seurakuntien itsehallintoon ja seurakuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksiin eikä selvittäjä myöskään arvioi osa-aluehallinnon järjestämisen eri vaihtoehtoja. Näitä seurakuntalaisten kannalta erittäin merkittäviä seikkoja ei käsitellä edes tuomiokapitulin tilaamansa esiselvityksen pohjalta laatimassa aloitteessa.

Esiselvityksen mukaan rakennemuutoskeskusteluja on selvitystä laadittaessa käyty Uudenkaupungin ja Laitilan seurakuntien kanssa. Selvittäjän mukaan Laitilan seurakunnalla ei olisi taloudellisia resursseja ottaa vastaan Pyhärantaa. Sen sijaan Uudenkaupungin seurakunta olisi periaatteessa valmis kantamaan vastuun Pyhärannan alueen seurakunnallisesta toiminnasta. Tällä perusteella esiselvityksessä päädytään ehdottamaan Pyhärannan seurakunnan liittämistä Uudenkaupungin seurakuntaan.

Uudenkaupungin seurakunnan kirkkovaltuusto toteaa lausunnossaan 21.8.2025, ettei se puolla Pyhärannan seurakunnan liittämistä Uudenkaupungin seurakuntaan.

2.4 Seurakuntaliitoksen toteuttamisvaihtoehdot

2.4.1 Liitossuuntana Uusikaupunki

Pyhärannan ja Uudenkaupungin seurakuntien välit ovat sinänsä lämpimät. Vuosien varrella on yhteistyötä tehty tarpeen mukaan. Yhteisiä leikkauspisteitä on kuitenkin perin vähän. Esimerkiksi kuluvalle vuodelle 2025 ei ponnisteluista ja mainonnasta huolimatta onnistuttu muodostamaan yhteistä rippikouluryhmää. Pyhärannan seurakunnan poikkeuksellisen pienen rippikouluikäluokan vuoksi seurakunnassa ei ollut järkevää perustaa omaa rippikouluryhmää. Kirkkoherrojen yhteisestä aloitteesta seurakunnat pyrkivät muodostamaan yhteisen rippikouluryhmän, jossa olisi ollut sekä pyhärantalaisia että uusikaupunkilaisia nuoria. Ryhmä ei toteutunut, koska valtaosa pyhärantalaisista nuorista valitse osallistua Rauman seurakunnan järjestämään rippikouluun.

Kirkolliset toimitukset Pyhärannassa kohdistuvat vain satunnaisesti Uudenkaupungin seurakunnan jäseniin. Seurakuntien välinen yhteydenpito on työaloittain tarkasteltuna vähäistä eikä esimerkiksi työntekijöiden sijaisjärjestelyistä sopimista ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi. Tukitoimien puolella Uudenkaupungin seurakunta ei ole katsonut mahdolliseksi tarjota tukeaan tai ostopalveluna hankittavia palveluja Pyhärannan seurakunnalle.

Seurakuntien edustajien vuoropuhelussa on tuotu pyhärantalaisten tietoon, ettei sen enempää Uudenkaupungin seurakunnalla kuin kaupungillakaan ole sen enempää intressiä kuin resurssejakaan laajentua pohjoiseen ja tehdä lähitulevaisuudessa tarpeellisia investointeja Pyhärannan alueelle.

Aloitteessaan tuomiokapituli toteaa: ”Kun pohditaan rakenneratkaisua, vaihtoehtoina ovat Pyhärannan seurakunnan liittäminen joko Uudenkaupungin seurakuntaan tai Laitilan seurakuntaan.”

Aloitteessa vertaillaankin ainoastaan Uusikaupungin ja Laitilan seurakuntien taloudellista kantokykyä ja mahdollisuutta ottaa vastaan Pyhärannan seurakunta. Tuomiokapitulin mukaan ”Pyhärannan seurakunnalla on ollut useampi vuosi aikaa selvittää liitosvaihtoehtoja kaikkien naapuriseurakuntien

kanssa. Seurakunnan pohjoispuolella kulkee maakunta ja hyvinvointialueraja. Ylimääräisessä hallinnon ja talouden tarkastuksen yhteydessä 8.5.2025 seurakuntaa on kehoitettu ilmaisemaan toiveensa liitossuunnasta viipymättä toukokuun aikana.”

Kirjaus on epätarkka. Pyhärannan seurakunta on jatkuvasti tehnyt yhteistyötä kaikkien tarkasteltujen liitossuuntien seurakuntien kanssa sekä käynyt useaan otteeseen neuvotteluja yhteistyön kehittämisestä ja mahdollisista seurakuntaliitoksista. Todettakoon myös, että rakennemuutoksen selvittämisessä viranhaltijoiden rooli on korostunut, koska Pyhärannan seurakunnan luottamuselimissä ensisijaisena vaihtoehtona on pitkään pidetty seurakunnan säilymistä itsenäisenä. Lisäksi luottamuselimiä on hämmentänyt se, että Rova 2030 -työskentely on jatkunut samanaikaisesti, kun tuomiokapituli on valmistellut Uudenkaupungin seurakuntaan keskittyvää liitoshanketta.

Laitilassa 29.4.2024 käytyyn liitosneuvotteluun osallistuivat Pyhärannan ja Laitilan seurakuntien johdoryhmistä kirkkovaltuustojen ja -neuvostojen puheenjohtajistot. Taustaksi todettiin, että seurakuntien välinen yhteistyö on toiminut jo pitkään ja että Laitila on tukenut Pyhärantaa pappisresurssilla noin kerran kuukaudessa. Osapuolet ilmaisivat olevansa yhteistyöhön tyytyväisiä ja haluavansa kehittää sitä edelleen. Samalla todettiin, ettei hallinnon yhdistämistä pidetä tässä vaiheessa tarkoituksenmukaisena, vaikka virastotehtäviä voitaisiin yhdistää toimistosihteerin tehtävien osalta. Laitilan edustajat toivat esiin, ettei heidän hautatoimensa resurssit riitä lisävastuun ottamiseen liittyen Pyhärannan hautatoimeen. Pyhärannan vt. kirkkoherra totesi neuvotteluissa, että tuomiokapituli edellyttää jatkovalmistelussa konkreettisia ratkaisuja ja aikatauluja. Tähän Laitilan seurakunta on ilmoittanut valmiutensa ja halukkuutensa yhteistyön lisäämiseen.

Tuomiokapitulin ehdotus Pyhärannan ja Uudenkaupungin välisestä seurakuntaliitoksesta on saanut sekä seurakuntien luottamuselimissä että seurakuntalaisten parissa kielteisen vastaanoton. Seurakuntalaisten toiveista tietoisena Pyhärannan seurakunnan vt. kirkkoherra on ensin Rauman seurakunnan kirkkoherran kanssa keskusteltuaan vielä viimeksi toukokuussa 2025 saattanut tuomiokapitulin tietoon, että Pyhärannan seurakunnan liittyminen Rauman seurakuntaan tulisi ottaa selvittäväksi.

Rakennemuutoksen selvittelyssä viranhaltijoiden rooli on korostunut, koska Pyhärannan seurakunnan luottamuselimissä ensisijaisena vaihtoehtonaan on pitkään pidetty seurakunnan säilymistä itsenäisenä. Lisäksi luottamuselimiä on hämmentänyt Rova 2023-työskentelyn jatkuminen rinnakkain tuomiokapitulin samalla valmistellessa Uudenkaupungin seurakuntaan keskittyvää liitoshanketta.

2.4.2 Liitossuuntana Rauma

Pyhärannan seurakunnan kirkkoneuvosto on 24.7.2025 päätöksellään § 77 esittänyt seurakuntaliitokseen tähtävien neuvottelujen aloittamista Rauman seurakunnan kanssa.

Aloite sitä vastoin jättää pohjoisen liitossuunnan Raumalle vaille huomiota. Rauman seurakunnan taloudellista ja toiminnallista kykyä potentiaalisena vastaanottavana seurakuntana ei ole miltään osin selvitetty.

Rauman liitossuuntaa puoltavat seurakuntalaisten vahvat arjen yhteydet: suurin osa pyhärantalaisista käy koulua, töissä ja asioimassa Raumalla. Pyhärannasta puuttuu yläkoulu, joten kahden alakoulun oppilaat siirtyvät lähes aina Raumalle (eteläosista osa Uuteenkaupunkiin). Koulunkäyntipaikkakunta heijastuu seurakuntaan: valtaosa rippikouluikäisistä käy rippikoulun Raumalla, jonkin verran Uudessakaupungissa. Pyhärannan seurakunnan työssäkäyvistä jäsenistä lähes puolet

pendelöi Raumalle. Aikuisten työssäkäynti näkyy myös Rauman ja Pyhärannan välisessä muuttoliik-
keessä. Hoivapalveluissa Pyhärannan ainoa hoivakoti ei riitä, ja moni pyytää sijoittamista Raumalla
sijaitsevaan hoivakotiin – etenkin jos omaiset asuvat tai käyvät siellä töissä; Uuteenkaupunkiin tai
Laitilaan suuntaudutaan selvästi harvemmin, mikä näkyy myös seurakunnan laitospöytäkirjojen painot-
tumisena Raumalle.

Rauman läheisyys on havaittavissa Pyhärannassa monella tapaa. Pyhärannan seurakunnassa oli
ajalla 1.1.2024 – 30.6.2025 yhteensä 15 hautaamista, jossa hautajaisjärjestelyistä vastuussa olleen
henkilön, useimmiten lähimaisen, kotipaikka oli Pyhärannan ulkopuolella. Muut paikkakunnat ja-
kaantuivat seuraavasti: Rauma 10, Laitila 2 sekä Helsinki, Turku ja Pori kussakin yksi henkilö. Yhden-
kään kotipaikkana ei ollut Uusikaupunki.

Rauma korostuu Pyhärannassa ulkopaikkakuntalaisten kasteissa (“mummolakasteet”) ja muissa
toimituksissa. Yksipappisessa Pyhärannassa on siksi toistuvasti toivottu, että Rauman papit hoitai-
sivat ruuhka- ja sijaisuustilanteissa toimituksia Pyhärannassa. Uudenkaupungin suuntaan vastaa-
vaa tarvetta ei käytännössä ole, koska heidän jäsenensä pyytävät toimituksia Pyhärantaan vain sa-
tunnaisesti. Myös olemassa oleva yhteinen infrastruktuuripohja tekee Raumasta kiinnostavan liitos-
suunnan: Pyhärannan Kukolassa sijaitsee hiljattain korjattu Rauman seurakunnan leirikeskus. Uu-
denkaupungin seurakunnalla ei ole tiloja Pyhärannan alueella.

Rauman seurakunnalla on taloudellisia voimavaroja ottaa vastaan Pyhärannan seurakunta ilman
että liitos merkittävällä tavalla vaikuttaisi Rauman seurakunnan talouteen. Sen sijaan Uudenkau-
pungin seurakunta arvioi taloutensa ja jäsenmääränsä kehityksen valossa varsin todennäköiseksi,
että seurakunnan olisi korotettava tuloveroprosenttiaan, mikäli seurakuntaliitos Pyhärannan kanssa
toteutuisi.

Kirkkoneuvosto on kuullut Pyhärannan seurakunnan henkilöstöä asiassa. Henkilöstö suhtautuu po-
siitiivisesti liitosneuvotteluiden aloittamiseen Rauman seurakunnan kanssa. Työskentelyn kannalta
tärkeintä on löytää Pyhärannan seurakunnalle liitoskumppani, jolla on sekä resursseja että haluk-
kuutta pitkäjänteisesti kehittää seurakunnallista toimintaa Pyhärannan alueella.

Rauman seurakunnan kirkkoneuvosto on 27.8.2025 päätöksellään § 131 vastannut Pyhärannan seu-
rakunnan aloitteeseen. Rauman seurakunta ilmoittaa suhtautuvansa myönteisesti liitosneuvottelui-
hin Pyhärannan seurakunnan kanssa.

2.4.3 Kuntajaon kehittämisperiaatteet

Aloitteessa viitataan epäsuorasti valtionhallinnon aluejakoon, joka tuomiokapitulien näkemyksen
mukaan estäisi eri maakunnissa sijaitsevien seurakuntien yhdistämisen.

Kirkkolaki ei rajoita seurakuntajaon muuttamista siten, että eri maakuntiin tai hyvinvointialueisiin
kuuluvat seurakunnat eivät voisi muodostaa yhtä seurakuntaa. Myöskään kirkkohallitus ei ole tehnyt
sellaista päätöstä, jonka vuoksi rajoitus olisi välttämätön. Tästä riippumatta on hyödyllistä selvittää
missä määrin kuntajaon kehittämisperiaatteet ovat merkityksellisiä seurakuntajakoa muutettaessa.

Kuntajaon kehittämisestä säädetään kuntarakennelaissa (1698/2009), jonka ensimmäisessä lu-
vussa mainitaan:

”2 §

Kuntajaon kehittämisen tavoitteet

Kuntajaon kehittämisen tavoitteena on elinvoimainen, alueellisesti eheä ja yhdyskuntarakenteeltaan toimiva kuntarakenne, joka vahvistaa kunnan asukkaiden itsehallinnon edellytyksiä. Tavoitteena on myös, että kunta muodostuu työssäkäyntialueesta tai muusta toiminnallisesta kokonaisuudesta, jolla on taloudelliset ja henkilöstövoimavaroihin perustuvat edellytykset vastata kunnan asukkaiden palvelujen järjestämisestä ja rahoituksesta sekä riittävästä omasta palvelutuotannosta.”

Kuntarakennetta ohjaavat laissa palvelu- ja väestöpohja-, työpaikkaomavaraisuus-, työssäkäynti- ja yhdyskuntarakennekriteerit sekä talouskriteeri; selvitys käynnistyy, jos yksikin kriteereistä täyttyy. Pyhärannassa tehtiin vuonna 2014 kuntarakennelain 4 luvun 15 §:n mukainen erityinen kuntajakoselvitys (Pyhäranta–Rauma–Eurajoki) sekä ministeriön selvitysmiehen lisäselvitys (Pyhäranta–Uusikaupunki). Kumpikaan liitos ei toteutunut, koska kunnanvaltuusto päätti säilyttää kunnan itsenäisyyden.

Kuntarakennelain mukaisessa kuntajakoselvityksessä tarkastellaan kuntien riippuvuutta. Työssäkäyntikriteeri täyttyy, jos kunnan työssäkäyvistä asukkaista ≥ 25 % käy työssä naapurikunnassa. Tällöin kunnat muodostavat selvitysalueen. Pyhärannan työssäkäyvistä väestöstä 44 % käy töissä Raumalla, 11 % Uudessakaupungissa ja 10 % Laitilassa. Lisäksi Pyhäranta kuuluu valtioneuvoston vahvistamaan Rauman työssäkäyntialueeseen.

Toteutuneet kuntaliitokset ovat pääsääntöisesti tapahtuneet työssäkäyntialueiden sisällä.

3. Kirkkovaltuuston huomiot seurakuntalaisten kannanotoista

Tuomiokapitulin aloite ja lausuntopyyntö ajoittuu ajanjaksona kiihkeimpään suomalaiseen loma-aikaan. Valtaosa kannanotoista on peräisin henkilöiltä, jotka ovat luottamushenkilön asemassa aloitteen kohteena olevissa seurakunnissa. Yhdessäkään kannanotoista ei puolleta tuomiokapitulin aloitteen hyväksymistä.

Huttela ja Luttinen Pyhärannan seurakunnasta ovat kannanotoissaan kiinnittäneet huomiota siihen, että Pyhärannan ja Uudenkaupungin seurakuntien verkkosivustoillaan julkaisemista kuulutuksista puuttuvat tuomiokapitulin 11.6.2025 tekemän aloitteen liitteet. Liitteet on toimitettu Pyhärannan seurakuntaan myöhässä 24.6.2025 eikä niitä ole julkaistu seurakunnan verkkosivustolla.

Kirkkojärjestyksen 2 luvun 2 §:n mukaan tuomiokapitulin on kuultava aloitteesta, selvityksestä ja seurakunnan jäsenen kannanotosta niiden seurakuntien kirkkovaltuustoja, joita ehdotettu muutos koskee.

Kirkkojärjestyksen sanamuodon perusteella on katsottava, että varsinaisen aloitteen lisäksi sen liitteet – aivan erityisesti aloitetta edeltänyt selvitys – ovat olennaisia päätökseen liittyviä asiakirjoja, jotka olisi kuulutuksen yhteydessä tullut asettaa seurakuntalaisten nähtäväksi. Tuomiokapitulin on täytynyt olla selvillä liitteiden merkityksessä seurakuntalaisten kuulemisessa: tuomiokapituli muun muassa viittaa tähän mediatiedotteensa 11.6.2025 liitteessä, jonka kohdassa 5. on maininta: ”Aloitteet liitteineen lausunnolle seurakuntiin.”

Liitteiden toimittaminen myöhässä on johtanut siihen, ettei seurakuntalaisilla ole ollut riittävässä määrin mahdollisuutta perehtyä aloitteen perusteluihin.

4. Liitosaikataulu

Tuomiokapitulin ehdottama liitosajankohta 1.1.2026 on kohtuuton Pyhärannan seurakunnalle, joka ei poikkeuksellisen lyhyellä varoitusaajalla kykene irrottamaan seurakuntaliitoksen täytäntöönpanon valmisteleminen tarvittavia henkilöstöresursseja seurakunnan muusta toiminnasta. Kirkkovaltuusto arvioi aikaisimmaksi mahdolliseksi liitosajankohdaksi 1.1.2027, jota on pidettävä realistisempaan seurakunnan toimielimiltä ja henkilöstöltä odotettavat toimenpiteet huomioiden. Kirkkoneuvosto on kuullut asiassa seurakunnan työntekijöitä, jotka ovat yhteisesti ilmaisseet huolensa tuomiokapitulin esittämän kireän liitosaikataulun aiheuttamista hankaluuksista.

Rauman seurakunnan kirkkoneuvosto on 27.8.2025 liitosneuvottelujen aloittamista koskevassa päätöksessään pitänyt tärkeänä seurakuntalaisten osallistamista liitosasian käsittelyyn jo alkuvaiheessa. Tämäkin seikka puoltaa kirkkovaltuuston käsitystä siitä, ettei seurakuntaliitos 1.1.2026 lukien ole tarkoituksenmukaista.

5. Yhteenveto

Aloitteessa tuomiokapitulin toimintavelvoitetta ja välitöntä liitostarvetta perustellaan kirkkohallituksen vahvistamalla kriisiytyvän seurakunnan mittareilla, joiden katsotaan Pyhärannan seurakunnassa täyttyvän useimpien mittareiden osalta.

Tilinpäätöstietojen (2022–2024) nojalla talouden kriisimittarit eivät kuitenkaan täyty (ylijäämäinen tulos ilman kertaluonteisia eriä vuonna 2024, vahva tase, maksuvalmius 308 päivää), kun taas useat hallinnon ja toiminnan mittarit täyttyvät tuomiokapitulin ylimääräisen tarkastuksen perusteella (hallinnon menettelypuutteet, henkilöstöressurssien riittämättömyys, hautustoimen epäkohdat). Seurakunta on käynnistänyt korjaavia toimia (mm. hautatoimen digitoinnin valmistelu) sekä kiinteistöstrategiassaan linjannut kustannusrakenteen keventämisestä (Rihtiemen leirikeskuksesta luopumisen valmistelu, vuokratiloista luopumisen tavoite).

Kriisiytyvän seurakunnan mittareihin liittyvät perusteet pakkoliitokselle eivät täyty.

Tuomiokapitulin yksipuolisesti tekemä valinta esittää Pyhärannan seurakunnan liittämistä Uudenkaupungin seurakuntaan perustuu siihen esiselvityksen yhteydessä tehtyyn oletukseen, että Uudenkaupungin seurakunta olisi halukas ottamaan Pyhärannan seurakunnan vastaan. Uudenkaupungin seurakunnan kirkkovaltuusto toteaa lausunnossaan 21.8.2025, ettei se puolla Pyhärannan seurakunnan liittämistä Uudenkaupungin seurakuntaan. Esiselvityksessä mainittu peruste Pyhäranta-Uusikaupunki-seurakuntaliitokselle on siten tullut merkityksettömäksi.

Kirkkovaltuusto on tietoinen, että Pyhärannassa – erityisesti seurakuntalaisten keskuudessa – voimakkain toive on säilyttää paikkakunnan itsenäisyys yhteistyötä laajentaen. Seurakuntaliitoksen tarpeellisuudesta tietoisena on Pyhärannan seurakunta esittänyt tuomiokapitulin aloitteessaan hahmottelemaa vaihtoehtoa paremman ja tarkoituksenmukaisemman liitossuunnan.

Kirkkovaltuuston käsityksen mukaan tarkoituksenmukaisin ratkaisu on Pyhärannan seurakunnan liittäminen Rauman seurakuntaan siten, että Pyhärannasta muodostetaan Rauman kappeliseurakunta. Tämä turvaa parhaiten seurakuntaelämän jatkumon ja toiminnan kehittämisen, koska yhteisen seurakuntaelämän rajapinta Raumalle on jo vakiintunut. Rauman seurakunnan talous kestäisi liitoksen ilman kirkollisveron korotusta, kun taas Uuteenkaupunkiin suuntautuva liitos todennäköisesti nostaisi laajentuvan seurakunnan veroprosenttia. Myös väestörakenne, asiointi- ja palveluvirrat

sekä nykyinen toiminta suuntautuvat luontevimmin Raumalle. Tuomiokapitulilla ei ollut perustetta rajata pohjoista liitossuuntaa esiselvityksen ja aloitteessa mainittujen liitosvaihtoehtojen ulkopuolelle. Puute on korjattava ja Rauma-Pyhäranta-vaihtoehto on selvitettävä täysimääräisesti.

Kirkkoneuvostolla on tarkoitus järjestää ennen Rauman seurakunnan kanssa käytävien liitosneuvottelujen aloittamista seurakuntalaisten erillinen kuuleminen, joka tällä aikataululla ei ole ollut mahdollista.

Tuomiokapitulin aloitetta koskevassa kuulutuksessa ei ollut saatettu nähtäville aloitteen liitteitä (erityisesti esiselvitystä), jotka toimitettiin Pyhärannan seurakunnalle vasta 24.6.2025. Ottaen huomioon lakiin perustuvan seurakuntalaisten kuulemisveloitteen ja tuomiokapitulin oman viestinnän ("Aloitteet liitteineen lausunnolle seurakuntiin"), on menettely ollut omiaan heikentämään kuulemisen tosiasiallista toteutumista.

Edellä ilmenevän perusteella kirkkovaltuusto katsoo, että aloite on hylättävä.

Liitteet:

1. Pyhärannan seurakunnan tilinpäätös 2019
2. Pyhärannan seurakunnan tilinpäätös 2020
3. Pyhärannan seurakunnan tilinpäätös 2021
4. Pyhärannan seurakunnan tilinpäätös 2022
5. Pyhärannan seurakunnan tilinpäätös 2023
6. Pyhärannan seurakunnan tilinpäätös 2024
7. Pyhärannan seurakunnan kiinteistöstrategia 2023–2028
8. Pyhärannan kirkon hankesuunnitelma
9. Pyhärannan seurakuntakodin hankesuunnitelma
10. Kirkkoherran viranhaltijapäätös 16.6.2025
11. Kirkkovaltuuston kokouksen 14.8.2025 pöytäkirja
12. Kirkkoneuvoston kokouksen 30.6.2025 pöytäkirja
13. Kirkkoherran viranhaltijapäätös 1.7.2025
14. Kirkkoneuvoston kokouksen 24.7.2025 pöytäkirja
15. Kirkkoneuvoston kokouksen 7.8.2025 pöytäkirja
16. Rauman seurakunnan kirkkoneuvoston päätös 27.8.2025 § 131